

**НАША
МОВА
КАЛИНОВА!**

«Мова — це великий дар природи, розвинутий і вдосконалений за тисячоліття з того часу, як людина стала людиною»

Кіндрат Кропива

«Народ, що не усвідомлює значення рідної мови для свого вищого духовного життя і сам її покидає й відрікається, виконує над собою самовбивство»

Павло Мовчан

«Мова — духовне багатство народу»

Василь Сухомлинський

Нетлінним скарбом століть називають національну мову і літературу — скарбом, що передається від покоління до покоління, що об'єднує минуле й прийдешнє. Мова — живий організм, вона розвивається за своїми законами, а тому треба у чистоті берегти цей нетлінний скарб, прислухаючись до порад відомого нашого поета Максима Рильського:

**Як парость виноградної лози,
Плекайте мову.
Пильно й ненастанно
Політь бур'ян.
Чистіша від сльози
Вона хай буде.
Вірно і слухняно
Нехай вона щоразу служить вам,
Хоч і живе своїм живим життям.**

Це свято було встановлено в нашій країні 9 листопада 1997 року. Цього ж дня православна церква вшановує пам'ять святого преподобного Нестора-літописця. Він був послідовником знаменитих Кирила та Мефодія — творців слов'янської писемності.

Сьогодні українські вчені вважають, що Нестор Літописець став прабатьком української писемної мови. Існують версії, що раніше на території України застосовували декілька видів писемності. Деякі з них використовували грецьку абетку або латиницю. Сучасний алфавіт української мови в основному складається з аналогів грецьких літер та декількох слов'янських знаків, однак раніше, крім кирилиці, використовувалася так звана глаголиця. Але її, очевидно, знали не всі, оскільки до наших часів дійшов лише один зразок такого письма.

Преподобний Нестор-літописець — киянин, у сімнадцять років прийшов у Києво-Печерську лавру послушником. Прийняв його сам засновник монастиря преподобний Феодосій. Молитвою та послухом юний подвижник невдовзі перевершив найвидатніших старців. Під час постригу в ченці Нестор був удостоєний сану ієродиякона. Книжкова справа стала змістом його життя.

Найвизначнішою працею Нестора-літописця є «Повість временних літ» — літописне зведення, складене у Києві на початку XII століття. Це перша у Київській Русі пам'ятка, в якій історія держави показана на широкому тлі світових подій. Преподобний Нестор довів

розповідь з літописних зведень кінця XI століття до 1113 року. Всі наступні літописці лише переписували уривки з праць преподобного Нестора, наслідуючи його. Але перевершити так і не змогли. «Повість временних літ» була і залишається найвидатнішою пам'яткою слов'янської культури. Тому преподобного Нестора-літописця можна по праву вважати батьком не лише вітчизняної історії, а й словесності.

Впродовж кількох століть український народ привчали до думки про нібито «вторинність» української мови, ретельно приховуючи від українців величезний масив української ж писемності, історії та культури, яка сягає глибокої давнини і нараховує багато тисячоліть. За науковими розвідками лінгвістів, мова української народності почала формуватися ще у VI-IX столітті. Процес унормування загальнонародної української мови вчені відносять до XIII-XIV століття. У різні періоди літературна мова української народності поєднувала в собі елементи давньоруської писемної мови (X-XIII ст.), українсько-білоруської (XIV-XV ст.), слов'яноукраїнської, староукраїнської («простої мови»), церковнослов'янської (XIV-XVII ст.). Інтенсивне формування нової української мови дослідники відносять до другої половини XVIII-XIX століть. Зачинателем сучасної української літературної мови вважається І. П. Котляревський, а основоположником — Т. Г. Шевченко. Разом з розвитком писемного слова український народ став великою нацією, здатною вирішувати питання будь-якої складності й ваги.

Ще Вольтер писав, що всі основні європейські мови можна вивчити за шість років, а свою рідну мову треба вивчати все життя. Тому в 1989 році Верховна Рада УРСР надала українській мові статусу державної.

В День української писемності та мови традиційно проводяться різноманітні заходи в школах та вузах. Всі вони присвячені темі писемності та грамотності. У цей день зазвичай пишуть диктанти, проводять тематичні вікторини та олімпіади з української мови. У день української писемності та мови стартує VI Міжнародний конкурс знавців української мови імені Петра Яцика. Цей унікальний мовний марафон був зніційований великим українським меценатом і громадським діячем Петром Яциком, який усе життя прожив у Канаді, але завжди пам'ятав про рідну землю.

Після здобуття незалежності він часто приїздив до України. Мовна ситуація в Україні дуже непокоїла Петра Яцика, бо він був переконаний, що є мова — є й держава, немає мови — немає держави. Так народилася ідея конкурсу з української мови для української ж молоді. Рік від року конкурс набуває популярності, бо головна мета цього мовного змагання — утверджувати державний статус української мови, підносити її престиж.

У 1997 році був заснований День української писемності та мови. Відповідний указ підписав тоді президент Леонід Кучма.

- Ну що б, здавалося, слова...
Слова та голос – більш нічого.
А серце б'ється – ожива,
Як їх почує!..

(Т. Шевченко)

- Хто не любить свої рідної мови, солодких святих звуків свого дитинства, не заслуговує на ім'я людини.

(Й.-Г. Гердер)

- Чудова думка втрачає всю свою цінність, коли вона погано висловлена.

(Вольтер)

- Мова росте елементарно, разом з душею народу.

(І. Франко)

- Слово – зброя. Як усяку зброю, його треба чистити й доглядати.

- Найбільше і найдорожче добро в кожного народу – це його мова, ота жива схованка людського духу, його багата скарбниця, в яку народ складає і своє давнє життя, і свої сподівання, розум, досвід, почування.

(П. Мирний)

Прислів'я і приказки.

Говори мало, слухай багато, а думай ще більше.

Слово до слова – зложиться мова.

Слово – не стріла, а ранить глибше.

На початку було Слово, і Слово було в Бога, в Слово було Бог. Воно було спочатку в Бога. Все через Нього почало бути.

На підтримку ініціативи громадських організацій з урахуванням важливої ролі української мови в консолідації українського суспільства постановлю:

Установити в Україні День української писемності та мови, який відзначати щорічно 9 листопада в день вшанування пам'яті Преподобного Нестора-Літописця.

Виникнення письма має надзвичайно важливе значення в історії будь-якого народу. Проблема виникнення письма у східних слов'ян дуже складна і досі не розв'язана. Протягом багатьох років учених цікавлять такі питання: коли і як народилася слов'янська писемність, слов'янська абетка і чи мали наші предки до цього якісь інші писемні знаки?

Тривалий час побутувала думка, що наша писемність з'явилася лише після хрещення Русі, коли з Візантії та Болгарії прийшли на Русь богослужбні книги.

Перший історик давньої слов'янської писемності болгарський книжник, учений чернець Чорноризець Храбр, який жив у X ст. при дворі болгарського царя Симеона, у книзі

“Про письмена” розповідає про два етапи розвитку слов’янського письма. Перший коли слов’яни ще були язичниками, отож користувалися рисками й зарубками.

Другий етап – після прийняття християнства, коли вони почали писати римськими й грецькими письменами. Але було це письмо “без отруєнія”, тобто не пристосовані до слов’янської мови.

І так було до тих пір, поки великими просвітителями слов’ян – братами Кирилом і Мефодієм – не був створений алфавіт.

863 рік візантійський імператор Михайло послав Кирила і Мефодія до Моравії, де ті на прохання місцевого князя Ростислава повинні були вести церковну службу слов’янською мовою, що мала бути протиставлена латині німецьких місіонерів. Радислав просив надіслати “навчителя, який би пояснив мовою нашою християнську віру”.

Перед від’їздом до Моравії Кирило розробив слов’янську абетку. Того ж року Кирило і Мефодій привезли до Велеграда слов’янську азбуку та три-чотири богослужбні книги, перекладені слов’янською. У посланні папи Іоана VIII до моравського князя Святополка (880р) Кирила названо “творцем слов’янського письма”.

Ти не знаєш, Україно!
І мова прадідна твоя.
Що кожне слово в їй перлина,
Не вмере повік. І світ-зоря!
Твоя свята зоря засяє.
Поглянь-слов’янство оживає
І сили пробує свої.
Ганебні ярма розбиває,
Докупи всіх синів скликає...
А то ж усе брате твої!..
Ні, не умре ніколи мова,
Якою син співає твій!
Якою люд скликав Підкова,
Богдан славетний і Палій.
Якою Січ буйна пишала,
Якою наш Кобзар співав,
Яка степи опанувала
І мільйони об’єднала
Людей-братів! Хто не чував
Пісень по селах вечорами
І жартівливих і сумних?
То долю рідними словами
Народ виспівує у їх.
О, ні, Вкраїна не загине,
Коли народний океан
Співа, неначе той орган
Є сила в нім, душа єдина!